

Erik J. Knorth & Jana Knot-Dickscheit

Nina Biehal, *Working with adolescents. Supporting families, preventing breakdown*. London: British Association for Adoption and Fostering (BAAF), 2005. ISBN 1-903600-78-9, 242 blz., £ 12,95.

Iets minder dan de helft van alle jeugdigen in Engeland die uithuisgeplaatst worden, bestaat uit tien- tot zestienjarigen. De redenen dat zij uithuisgeplaatst worden zijn verwaarlozing, mishandeling, gezinsdisfunctioneren of een acute gezinscrisis. De hoge kosten die uithuisplaatsingen met zich meebrengen, evenals veranderingen in wetgeving en het beleid in het Verenigd Koninkrijk – met de nadruk op hulp aan kind en gezin in de eigen leefomgeving – hebben eind jaren '80 van de vorige eeuw geleid tot de oprichting van de zogeheten *Specialist Support Teams* (SS-Teams). Deze teams bieden een intensieve, kortdurende en op plaatsingspreventie gerichte vorm van hulp.

Nina Biehal rapporteert in het onderhavige boek over een onderzoek naar de uitkomsten van deze teams. Daarin gaat zij niet alleen in op de vraag of plaatsing wordt voorkomen, maar schenkt ze ook aandacht aan het functioneren in bredere zin van de cliënten een half jaar na de start van de interventie. Dit doet zij aan de hand van een prospectief, quasi-experimenteel onderzoek, waarin ze het werk en de opbrengsten van SS-teams ($n=137$) vergelijkt met die van het *mainstream social work* (MS-teams) ($n=58$), dat wil zeggen, met de manier van werken met jeugdigen en ouders zoals die normaal gesproken plaatsvindt.

Aan de hand van gestandaardiseerde instrumenten zijn er twee metingen naar het functioneren en welbevinden van de ouders en jeugdigen: de eerste meting vindt kort na de start van de hulpverlening plaats, de tweede zes à zeven maanden later. Op het tweede meetmoment worden met een subgroep van 50 gezinnen met een hoog risico van uithuisplaatsing aanvullende diepte-interviews gehouden.

In het eerste deel van de studie (hoofdstukken 2 tot en met 4) wordt het bestaande hulpsysteem voor oudere kinderen en adolescenten in een politiek en onderzoekskader geplaatst. Hoofdstuk 2 is gewijd aan het theoretische en politieke kader van de huidige gezinsondersteuning in het Verenigd Koninkrijk. In de hoofdstukken 3 en 4 gaat Biehal in op de onderzoeksliteratuur over op oudere kinderen en adolescenten gerichte interventies, inclusief de effectiviteit daarvan. Na een toelichting op de gekozen onderzoeksmethodologie worden de resultaten van de dataverzameling in de hoofdstukken 6 tot en met 13 beschreven, gericht op de volgende onderwerpen:

- de werkwijze en context van de *support teams* en het *mainstream social work*;
- de (probleem)kenmerken van de onderzochte populatie op het moment van verwijzing;
- de interventies die in het kader van SS en MS worden aangeboden;
- de uitkomsten van de geboden hulp bij de jongeren en gezinnen;

- de preventie van uithuisplaatsing;
- de factoren die relevant zijn voor meer en minder succesvolle hulp.

Biehal meldt interessante resultaten. Zo blijkt dat de meeste teams niet werken op basis van een duidelijk theoretisch referentiekader; zowel SS- als MS-hulpverleners werken vaak eclectisch. De uiteindelijk uitgevoerde interventiemethoden verschillen nogal van elkaar. De SS-teams werken gedurende een kortere periode (plusminus 5 versus 9 maanden), met veel meer *face-to-face* contacten en daardoor met meer nadruk op direct werk met cliënten. Het valt op dat veel *Specialist Support*-hulpverleners zeggen gebruik te maken van Oplossingsgerichte korte therapie; een benadering die op een zekere effectiviteit kan bogen (zie Stams, Deković, Buist & De Vries (2006). Effectiviteit van Oplossingsgerichte Korte Therapie: een Meta-Analyse. *Tijdschrift Gedragstherapie*, 39 (in druk)).

Alhoewel de populatie die gebruik maakt van beide vormen van hulp op veel punten vergelijkbaar is, zijn er ook verschillen. Zo hebben jongeren die begeleiding krijgen van de *specialist support*-teams ernstiger en langduriger problemen op het moment van verwijzing. De jongeren die door de *mainstream social work*-teams worden begeleid, komen daarentegen vaker uit gezinnen met ouders die hoog scoren op psychologische stress. Over het geheel genomen valt op dat de cliënten in beide groepen veel moeite hebben om überhaupt hulp te verkrijgen; de drempel is erg hoog, mede als gevolg van een tekort aan hulpaanbod.

Uit de voortgangsevaluatie blijkt dat er in beide interventiecondities sprake is van positieve veranderingen: het gemiddeld aantal gerapporteerde problemen neemt af; ook de ernstgraad van een aantal specifieke moeilijkheden waarmee gezinnen worstelen aan het begin van de rit, neemt af. De grootste veranderingen zijn te zien in gedrag van jeugdigen en de ouder-kind communicatie binnenshuis.

Het gedrag dat jeugdigen buitenshuis laten zien, verandert echter beduidend minder. Opmerkelijk is dat er op dit punt géén verschil kan worden gevonden tussen de quasi-experimentele conditie (SS-teams) en de vergelijkingsconditie (MS-teams). Biehal merkt op dat het achterwege blijven van 'betere' uitkomsten voor de SS-groep niet helemaal kan worden teruggevoerd op het feit dat deze groep 'wat moeilijker' lijkt.

Verder is opvallend dat in de onderzoeksperiode een kwart van de jeugdigen toch uithuisgeplaatst wordt. In 8% van de gevallen gaat het om een plaatsing voor langere termijn, zo is althans de prognose. Deze lange termijn plaatsingen komen het minst bij de SS-teams voor. Ten slotte valt uit de kwalitatieve data af te leiden dat in beide condities enkele sleutelfactoren voor positieve verandering af te leiden zijn: multimodulaire interventies, gericht op verschillende probleemgebieden en ouders en jeugdigen die voor de aangeboden hulp gemotiveerd zijn of raken.

Het onderzoek is een welkome aanvulling op de bestaande onderzoeksliteratuur, omdat het zich specifiek op de groep oudere kinderen en adolescenten en hun gezinnen richt. Het is namelijk een groep die weinig prioriteit

bij de ontwikkeling van preventie- en gezinsondersteuningsprogramma's heeft. Wat sterk aan het onderzoek is, is dat met een combinatie van kwantitatief en kwalitatief onderzoek gewerkt wordt, dat verschillende informatiebronnen (jongeren, ouders en medewerkers) geraadpleegd worden en dat de uitval bij de tweede meting gering is.

Het kwalitatieve onderzoek beoogt ertoe bij te dragen dat er zicht ontstaat op wat in de toegepaste interventiemethoden de 'werkzame factoren' zijn. De quasi-experimentele opzet staat op dit punt immers geen causale gevolgtrekkingen toe. Mede door de niet-homogene samenstelling van de onderzoeksgroepen, de relatief geringe omvang van de vergelijkingsgroep en de variëteit in feitelijk toegepaste interventies behoeven de uitspraken over werkzame factoren echter nadere toetsing.

De keuze om de resultaten van multivariate berekeningen grotendeels in voetnoten te vermelden, is ongetwijfeld ingegeven door de wens optimale leesbaarheid te leveren. Wij hadden echter graag de data achter de belangrijkste statistische resultaten in een bijlage met tabellen teruggezien.

Prijzenswaardig is dat de onderzoeker, mede op grond van haar resultaten, kanttekeningen plaatst bij de fixatie van het jeugdbeleid in het Verenigd Koninkrijk op plaatsingspreventie; een beleid dat ook in ons land actueel is. Een groot nadeel van dit beleid is volgens Biehal de haast automatische gerichtheid van hulpverleners op korte termijn oplossingen – *hoe kunnen we verhinderen dat het kind uithuisgeplaatst wordt?* – ten koste van het maken van een lange termijn plan, waarbij voor sommige jeugdigen plaatsing in een pleeggezin of residentiële behandelsetting betere toekomstkansen biedt. Wat dit betreft is het jammer dat Biehal geen langere periode heeft gekozen tussen de eerste en tweede meting of – nog beter – ook een derde meting heeft uitgevoerd, bijvoorbeeld zes maanden na afsluiting van de hulp. Maar dat zal wel een kwestie van financiële beperkingen zijn geweest.

Tot slot: het boek is goed gedocumenteerd, goed geschreven, vlot leesbaar en prettig vormgegeven. Eén kanttekening richting de uitgever: de prominente plaats van uit allochtone gezinnen afkomstige jeugdigen op de voorzijde van het boek stemt niet met de onderzochte groep overeen; zij komen er namelijk nauwelijks in voor.